

verslag

Comité van Toezicht POP - CONCEPT

Omschrijving	Comité van Toezicht POP (CvT)
Voorzitter	Dhr. G. Landheer (LNV) / mevr. A. Hautvast (LNV) v.a. punt 7
Vergaderdatum	24 juni 2022
Locatie	Regiebureau POP, Utrecht
Aanwezig	Mevr. A. Hautvast, ter vervanging van dhr. J. Sevenster (LNV), Mevr. L. Kapoen (RVO), dhr. J. Ruitenbergh (Limburg, namens landsdeel Zuid), dhr. R. Peters (Gelderland, namens landsdeel Oost), dhr. M. Nagtzaam, mevr. M. van Schagen en mw. F. Merkl (EC), dhr. T. Cuijpers (LTO), dhr. R. Schers, ter vervanging van dhr. Smallenbroek (Unie van Waterschappen), mevr. H. Scheeringa (VNG), mevr. N. Both, (NAJK, namens de sociaal- economische partners), dhr. H. Reinen (Regiebureau POP, secretaris CvT POP), mevr. S. Albers (Regiebureau POP), mevr. A. Nap, (Regiebureau POP Adj. Secr. CvT POP en verslag).
	Afwezig: dhr. G. Biermann (Noord-Holland, namens landsdeel West), mevr. E. Verbij (Boerennatuur), dhr. M. Sol (voorzitter TPO), mevr. M. Ferwerda (Friesland, namens landsdeel Noord).

---

1. Opening en vaststelling agenda

De heer Landheer opent de vergadering. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld. De heer Landheer zal rond circa 11.10 de vergadering verlaten.

2. Mededelingen

2.1 *Personele wisseling Regiebureau POP*

De heer Reinen licht toe. Marianne Stadlander (communicatie), Benedicta Nkansah (financiën/monitoring en evaluatie) en Priscilla Oosthoek (HBO trainee) zijn tijdelijke nieuwe medewerkers van het Regiebureau POP. Nikee van den Berg is een nieuwe medewerker bij het secretariaat, per 1 juli a.s. zal Michelle Gilliot bij het Regiebureau starten, als medewerkster communicatie (opvolgster Mirjam Bont).

2.2 Stand van zaken nieuw GLB

Mevr. Hautvast licht toe. 31-3 is van de EU een observatiebrief op het ingediende concept-NSP ontvangen. Naar aanleiding van de observaties worden aanpassingen in het plan voorbereid. Die aanpassingen zijn inmiddels bestuurlijk geaccordeerd en recent is een brief naar de TK gegaan over de stand van zaken. Daarnaast moeten de aanpassingen in enkele provincies nog in GS afgestemd. Het programmateam NSP is inmiddels bezig met de laatste fine-tuning. Streven is medio juli het plan opnieuw bij de Commissie in te dienen. Daarna kunnen opnieuw vragen gesteld worden, maar hoop is snelle goedkeuring.

De heer Nagtzaam geeft aan dat met alle lidstaten, en dus ook met Nederland, een dialoog over het ingediende programma plaatsvindt. Overleg met Nederland loopt goed. Beiderzijds is het doel tot snelle goedkeuring te komen. Er zijn echter nog steeds wel aandachtspunten.

De heer Cuijpers vraagt of er naar aanleiding van de brief aan de TK nog een mondelinge behandeling gepland wordt. Mevr. Hautvast geeft aan dat het mogelijk aan de orde zal komen tijdens een overleg in het kader van de Landbouw- en VisserijRaad. Vooralsnog is er nog geen verzoek tot een overleg ontvangen.

De heer Reinen merkt op dat inmiddels ook gestart is met de zogenaamde road shows om toelichting te geven op de inhoud van het programma. Gisteren was een bijeenkomst in Noord-Holland. Sfeer was goed. Uitleg en vooral ook de gepresenteerde rekentool voor ecodiensten werd zeer gewaardeerd. Tot en met juli zullen er circa 24 bijeenkomsten zijn.

2.3 Internationale conferentie

De heer Reinen licht toe. 19/20/21 september wordt er door het Regiebureau en LNV een internationale conferentie georganiseerd, een samenvoeging van een bijeenkomst van Europees NRN-meeting (netwerk) en een meeting over de GroenBlauwe architectuur. De conferentie zal deels gezamenlijk zijn, maar deels - op thematiek - gescheiden.

3. Rapport Tussentijdse evaluatie POP3

In de CvT vergadering van 3 december 2021 is een plan van aanpak vastgesteld voor een extra tussentijdse evaluatie van het POP3(+) programma. De evaluatie is aanbesteed en gegund aan een consortium bestaande uit Ecorys en WUR. Ter vergadering zijn de resultaten door de heer Witmond (Ecorys) gepresenteerd en toegelicht.

Allereerst riep de heer Witmond de aanwezigen op om een bezoek te brengen aan de wereld landbouwtentoonstelling Floriade in Almere waar innovaties op het gebied van landbouw en voedsel te zien zijn.

Hoofdpunten uit de evaluatie:

- * Programma is goed op gang, merendeel van de beschikbare middelen is verplicht.
- * Goede samenhang in het programma voor duurzaamheid en concurrentiekracht, projecten dragen aan de twee hoofddoelstellingen van het programma bij.

Bevindingen per aandachtsgebied

Innovatie: Goede resultaten, goed evenwicht in soort projecten. Goede bijdrage aan versnelling van innovatie.

ANLb/biodiversiteit: problematiek blijft groot. Inzet ANLb helpt om de problemen aan te pakken, maar inzet van alleen ANLb is niet afdoende: er moet een goede samenhang met andere instrumenten zijn.

Water: projecten kennen lange voorbereidingstijd, maar loopt nu goed. Samenwerking verloopt goed.

Concurrentiekracht: Met uitzondering van kavelruil lopen de maatregelen binnen die aandachtsgebied goed. Er bestaan wel grote verschillen tussen provincies. Nog altijd worden er veel ingediende projecten niet gehonoreerd. Daar waar afwijzing plaatsvindt ivm een te laag subsidieplafond zou er meer in dit onderdeel gedaan kunnen worden. Waar middelen precies naar toe gaan zou beter gemonitord moeten worden.

LEADER: de goedgekeurde strategieën gaan op veel thema's in, maar waar gelden precies naar toe gegaan zijn is niet eenvoudig te achterhalen. Ook in dit geval moet de monitoring beter geregeld.

Impact / conclusie

Geprobeerd is de impact van het programma te achterhalen door gegevens van subsidieverkrijgers te vergelijken met inkomenscijfers. Hieruit komt naar voren dat POPaanvragers bij investeringssubsidies in het algemeen goedlopende en grotere bedrijven zijn. Voor innovatiesubsidies is de impact op deze manier niet goed meetbaar te maken, omdat er bij die subsidies in het algemeen sprake is van samenwerkingsverbanden.

Ten behoeve van de ex post evaluatie worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- * zorg voor meer en uniforme gegevens
- * vooral het kennissysteem als zodanig zou moeten worden gezien.

De heer Peters vraagt of advies gegeven kan worden over de inrichting van het monitoringssysteem met het oog op het goed uit kunnen voeren van evaluaties. Hoe zou de voorkant ingeregeld moeten worden om 'aan de achterkant' ook uit de systemen te kunnen halen wat nodig is. Mevr. Kapoen geeft aan dat RVO bezig is met het inrichten van de systemen. Omdat het nieuwe verantwoordingssysteem 'NDM' vereist dat wordt verantwoord op impact, moet éérs duidelijk zijn wat de definitieve inhoud van het NSP is voor het systeem compleet ingericht kan worden. Maar in ieder geval moet op basis van het NDM bij iedere aanvraag vooraf vastgelegd worden aan welke doelen welke bijdrage geleverd gaat worden. Daarnaast zal worden vastgelegd wààr een project plaatsgevonden heeft (via geospatiale vastlegging). RVO concentreert zich vooralsnog op de EU-vereisten. Bij iedere openstelling – dus VOORAF – moet door de regelingseigenaar aangegeven worden WAT er qua monitoringsgegevens verder nog vastgelegd moet worden. Indien dit regelingstechnisch mogelijk is, zal het vastgelegd worden. Achteraf monitoringsvragen toevoegen is niet mogelijk. De heer Landheer merkt op dat er veel over dit onderwerp te zeggen is. Zou goed zijn als hier nog bilateraal contact over is.

De heer Peters merkt op dat het op basis van de huidige gegevens niet mogelijk is te stellen dat POP een bijdrage levert aan de economische prestatie van bedrijven: de winstgevendheid was mogelijk ook al voor het verkrijgen van de subsidie groter. Dit beaamt de heer Witmond: er is sprake van een correlatie, maar een causaal verband kan niet aangetoond worden.

De heer Nagtzaam vraagt waarom het ANLb areaal afgenomen is. Dit is een gevolg van de overgang naar het collectieve systeem, waarbij meer wordt ingezet op concentratie en kwaliteit van de habitats. Het beheer wordt soms op andere plekken met een hogere kwaliteit uitgevoerd én het beheer is vaak zwaarder (en duurder). Ook kost het stimuleren van samenwerking in gebieden tijd. Naar de toekomst toe zou het areaal weer uit kunnen breiden.

De heer Cuijpers vraagt of inzichtelijk is hoeveel van het 'innovatie geld' op het boerenerf geland is. De heer Witmond legt uit dat dat lastig gemeten kan worden, omdat veel innovatieprojecten door samenwerkingsverbanden uitgevoerd worden (onderzoek, bedrijf uit de keten, boeren). Dat soort projecten heeft een zeer grote meerwaarde, maar subsidie komt daarmee niet direct aantoonbaar op het boerenerf terecht. Er zijn ook provincies die er voor kiezen ook de samenwerkingssubsidies meer direct op het boerenerf te laten landen. Die projecten zijn echter in het algemeen minder innovatief!

Mevr. Both vraagt waarom er bij investeringsprojecten veel projecten afgewezen zijn. De heer Witmond antwoordt dat er verschillende redenen aan ten grondslag liggen. Budgetbeperkingen, kwaliteit van projecten én de vormgeving van het openstellingsbesluit: sommige openstellingsbesluiten zijn erg breed en krijgen dan heel veel aanmeldingen (met veel afwijzingen tot gevolg), sommige openstellingsbesluiten zijn juist weer heel smal, waardoor er relatief weinig aanvragen mogelijk zijn. Mevr. Both wijst op een zinsnede op p. 67 van het rapport, waarin staat dat jonge landbouwers 'na bedrijfsovername financiële ruimte nodig hebben om te investeren'. De heer Witmond geeft aan dat uit enquêtes bij jonge landbouwers gebleken is dat men behoefte heeft aan een ander instrument dan de jola-regeling: men heeft met name geld nodig om de bedrijfsovername te financieren. Investeren kan kort na bedrijfsovername nog niet. De Jola is echter niet bedoeld als bedrijfsovername instrument.

De heer Nagtzaam vraagt zich af of er vanuit deze evaluatie iets te zeggen is over de effectiviteit van de verschillende maatregelen, dit ook met het oog op de nieuwe programmeringsperiode. De heer Witmond antwoordt dat dat niet het geval is. Feitelijk zijn alle in het POP opgenomen maatregelen in samenhang van belang. Mogelijk dat deze vraag in de ex post wel meegenomen kan worden.

De **heer Landheer concludeert** dat er geen andere vragen zijn. Er ligt een mooi evaluatierapport, waarvoor veel dank.

4. Jaarverslag over de uitvoering 2021

De heer Reinen merkt op dat het ook dit jaar weer is gebleken dat er veel werk verricht moet worden om alle gegevens tijdig en compleet boven tafel te krijgen. Deze ervaringen maken dat de wijze waarop een en ander voor het NSP – waarbij een inhoudelijk oordeel over de cijfers nog belangrijker is - aan de voorkant ingericht wordt toch echt nog meer aandacht behoeft. Het gaat dan NIET alleen om de EU-vereisten, maar ook om gegevens die nodig zijn om een oordeel over de voortgang te kunnen vellen gegeven de doelen van het NSP.

Mevr. Albers licht de inhoud van het rapport kort toe. Het programma loopt in het algemeen goed door. Voor vrijwel het gehele budget van de vorig jaar toegevoegde extra middelen (Economisch herstellfonds EHF en POP3+) zijn openstellingen gedaan. De openstellingen EHF zijn zwaar overtekend, dit zal in het volgende jaarverslag tot uiting komen. Een zorgpunt blijft LEADER. Nog relatief veel van het budget moet verplicht worden.

De heer Nagtzaam spreekt zijn waardering uit voor het voorliggende jaarverslag. Er is veel werk voor nodig en zeker in deze tijd dat er ook veel van het Regiebureau gevraagd wordt voor het toekomstige programma is het mooi dat het verslag tijdig opgeleverd is.

De heer Landheer **concludeert dat het CvT met lof akkoord** is met het Jaarverslag en verzending daarvan. Ook gaat het CvT akkoord met de verdere uitwerking van de Publieksversie.

5. Stand van zaken POP3(+)

5.1 Algemeen

De heer Reinen licht de notitie kort toe. Lijn is vergelijkbaar met geschetste lijn in het jaarverslag. Dit jaar volgt nog een beperkt aantal openstellingen, waarbij het streven ook is tot overprogrammering te komen. Vanaf 2023 zijn er geen jaarlijkse betalingen ANLb meer, de declaraties op overige programmaonderdelen moeten dan op peil zijn.

5.2 Audits

Mevrouw Hautvast licht de notitie toe. Er lopen 3 procedures (bepaalde kostenposten, vereenvoudigde kostenopties en aanbestedingen), waarover overleg loopt met de Commissie. Er volgen nog gesprekken. De leden van het CvT hebben geen vragen over de notitie en toelichting.

6 Voorstel aanpassingen POP3 najaar 2022

De heer Reinen licht toe. Het voorstel betreft beperkte verschuiving van middelen, betreft circa 6 miljoen.

Mevrouw Both merkt op dat het voorstel is om geld weg te halen bij de Jonge Landbouwersregeling omdat er nu geld over is, terwijl de openstellingen veelal overschreven werden en er daardoor niet alle jongeren ook een toekenning konden krijgen. Dit voelt tegenstrijdig. Is het geld echt over of gaat het ten koste van toekenningen? Er wordt geantwoord dat het geld vrij komt doordat jongeren uiteindelijk toch geen gebruik maken van hun beschikking. Omdat er geen openstellingen meer zijn, kan het niet aan een volgend budget worden toegevoegd.

Mevrouw Both geeft aan, dat als er geen andere opties zijn het begrijpelijk is – er komt geen nieuwe openstelling meer – maar het zou goed zijn als er een analyse uitgevoerd wordt waarom toegekende

subsidies niet of niet volledig gedeclareerd worden. En communicatietechnisch vraagt dit echt aandacht en zorgvuldigheid.

De heer Cuijpers vraagt om een nadere toelichting bij de verschuiving richting de brede weersverzekering: gaat het om extra geld wat mogelijk tot een verhoging van de subsidiebijdrage zou kunnen leiden? Aangegeven wordt dat dat NIET het geval is: de extra ELFPO-middelen komen in de plaats van de op deze maatregel geprogrammeerde aanvullende nationale financiering. Het totale budget op de maatregel verandert daarmee niet.

In de oplegnotitie is aangekondigd dat er sprake zal zijn van een schriftelijke ronde in het najaar van 2022. Inmiddels is gebleken dat het wenselijk is de notificatie eerder in te dienen (in de zomer). De schriftelijke ronde zal dan ook eerder plaatsvinden. Het CvT stemt hier mee in. Bij 'geen reactie' mag ervan uitgegaan worden dat ingestemd is met de voorstellen.

Het **CvT stemt** in met verdere uitwerking van het voorstel en een schriftelijke ronde in de zomer.

7. Jaarverslag Regiebureau POP 2021

De voorzitter geeft aan dat er een mooi en helder jaarverslag voorligt. Complimenten voor het werk dat is verzet. Mevr. Scheeringa vraagt of het Regiebureau zelf met genoeg op het jaar terugkijkt. De heer Reinen reageert daarop met 'ja, hoewel de druk hoog is. Ook voor de komende jaren zal er sprake zijn van een hoge druk, gelet op het doorlopen van het POP3 programma en opstarten van het NSP. Dit vraagt veel van het Regiebureau, er moet scherp geprioriteerd worden'. De heer Nagtzaam benadrukt dat ook het huidige programma voldoende aandacht moet blijven krijgen, een goede afronding van het lopende programma is in ieders belang.

De **voorzitter concludeert** dat onder grote dankzegging het **Jaarverslag geaccordeerd** is.

8 Communicatie

Stuk is ter informatie toegezonden. De NSU/Regiebureau pleegt al veel inzet gericht op de omvorming /verbreding van het bestaande netwerk én de veranderingen in de wijze waarop over het NSP gerapporteerd moet gaan worden (communicatie over 'impact' van het programma). Moet veel werk voor verzet. Belangrijk is echter dat partijen dit samen oppakken, vraag is hoe dat op een goede manier vormgegeven kan worden. Het Regiebureau zal daarover met de verschillende partijen contact opnemen.

Mevr. Scheeringa geeft aan dat de VNG heel graag meedenkt.

Mevr. Hautvast merkt op dat de communicatie er toch vooral op gericht zou moeten zijn de intrinsieke motivatie van potentiële begunstigen aan te spreken, zodat zij daadwerkelijk actie ondernemen om een bijdrage aan de transitie van de landbouw te leveren. Vooral het laten zien van mogelijkheden en resultaten is daarvoor van belang.

9. Vooruitblik NSP – Monitoring Comité

De heer Reinen licht toe dat in het licht van de nieuwe regelgeving de rol, samenstelling en werkwijze van het Monitoringscomité is bezien. Mevr. Nap licht toe dat voorgesteld is het MC – de opvolger van het CvT in de nieuwe programmaperiode – naast de huidige CvT partijen aan te vullen met enkele andere partijen. Omdat die partijen nog niet benaderd zijn, kan nu nog niet aangegeven worden aan welke partijen gedacht wordt. Maar belangrijke wijziging is dat er vanuit het kernteam van de 'Assembly' van het Netwerk GLB 2 leden aan het MC deel zullen gaan nemen. Dit om de informatieuitwisseling over en weer te stimuleren.

Mevr. Hautvast geeft aan dat het Programmteam NSP gebruik maakt van een zogenaamde Maatschappelijke begeleidingsgroep. Dat wordt gewaardeerd. Ook is recentelijk een enquête en evaluatie uitgevoerd naar de interbestuurlijke samenwerking in het NSP traject. Het zou goed zijn om de resultaten van deze ontwikkelingen mee te nemen in de ontwikkeling van het MC.

De heer Cuijpers merkt op dat het belangrijk is dat de rol/functie van het MC helder is. Ook in de overgangperiode waarin POP3 en NSP naast elkaar lopen.

De heer Reinen zegt toe dat de voorstellen inzake het MC zo spoedig mogelijk met de leden van het CvT gedeeld zullen worden.

10. Rondvraag / wvttk

Mevr. Scheeringa merkt op dat er geruchten de ronde doen dat RVO een nieuw subsidie afhandelings systeem aan het bouwen is, waardoor er – net als bij POP 3 – vertraging op zou kunnen gaan treden bij de start van het nieuwe programma. Dat is natuurlijk zeer zorgelijk, onder meer voor de start van LEADER. Vooral voor LEADER geldt dat er sprake is van een kortere periode met een hoger budget, dus een tijdige start is noodzakelijk. De heer Peters sluit zich hier bij aan.

Mevr. Kapoen meldt dat RVO hard werkt aan de noodzakelijke ICT-aanpassingen. Die aanpassingen zijn nodig in verband met de andere manier van werken onder het NSP. Omdat het programma nog in beweging is, is nog niet alles gereed, maar RVO staat klaar voor zover mogelijk. Daarnaast zijn er provincies die gebruik zullen maken van delegated bodies (db's). Die db's kunnen eigen systemen gebruiken, maar uiteindelijk zullen de db's aan dezelfde eisen moeten voldoen als RVO.

Mevr. Hautvast geeft aan dat LEADER en ANLb feitelijk al bezig zijn gericht op de nieuwe programmaperiode. Zo loopt de voorbereiding van openstellingen voor de interventie "Voorbereiden LOS" op dit moment al.

11. Concept verslag Comité van Toezicht d.d. december 2021

Verslag geaccordeerd, actiepunten zijn uitgevoerd.

12 Sluiting

Er zijn geen verdere vragen en de leden van het Comité van Toezicht worden bedankt voor hun constructieve deelname aan het overleg. De voorzitter sluit de vergadering.

Volgend regulier overleg:

Vrijdag 2 december 2022 (Regiebureau POP te Utrecht).

#####